

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشتني‌هاي انتظامي و مرزي

مؤلفان

عليرضا شولي

(عضو هيات علمي دانشگاه علوم انتظامي امين)

محمد خسروي

دانشگاه علوم انتظامي امين

۱۳۹۶

انجمن علمی پژوهش های انتظامی ایران

دانشگاه علوم انتظامی امین

دانستنی های انتظامی و مرزی

مؤلفان: علیرضا شولی - محمد خسروی

ویراستار علمی: دکتر صفرمردی

ناظر علمی: دکتر جلال ستاره

ناشر: دانشگاه علوم انتظامی امین

آماده سازی کتاب: فرهنگ شناسی

چاپ اول: ۱۳۹۶

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

قیمت: ریال

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: کهن

نشانی انتشارات: تهران، ابتدای بزرگراه شهید خرازی، خیابان شهید جدی اردبیلی، دانشگاه علوم

انتظامی امین، تلفن: ۴۸۹۳۱۲۹۳

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۶۳-۲۳۷-۰

شماره کتابشناسی ملی: ۴۹۱۴۸۱۵

عنوان و نام پدیدآور: دانستنی های انتظامی و مرزی / گردآوری و تالیف علیرضا شولی، محمد خسروی.

مشخصات نشر: تهران: دانشگاه علوم انتظامی امین، ۱۳۹۶.

مشخصات ظاهری: ۲۳۶ ص.

موضوع: مرزها -- ایران

موضوع: Boundaries -- Iran

موضوع: امنیت مرزی -- ایران

موضوع: Border security -- Iran

رده بندی دیویی: ۰۸۲۴/۹۵۵

رده بندی کنگره: DSR ۱۳۹۶۲۵ ۹د۲ش /

سرشناسه: شولی، علیرضا، ۱۳۳۳ -

شناسه افزوده: خسروی، محمد، ۱۳۵۸ -

شناسه افزوده: دانشگاه علوم انتظامی امین

شناسه افزوده: Amin Police University

وضعیت فهرست نویسی: فیا

سخن ناشر

کسب علم و دانش و تلاش برای بهره‌گیری از علوم جدید و بومی‌سازی آن برای رفع نیازهای علمی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی به‌منظور اعتلای اقتدار امت اسلامی از توصیه‌های مهم اسلام است. علوم پلیسی که همگام با پیشرفت بسیاری از علوم محض و تلفیق آنها با یکدیگر، روزبه‌روز نو می‌شود و مرزهایی تازه از دانش می‌سازد، از جمله علمی است که درخت آن در کشورمان در حال رشد و نمو و ثمر دادن است.

تألیف آثار علمی برجسته و معتبر و اشاعه مفاهیم آنها از جمله رهیافت‌های کارآمد و اثربخش است که می‌توان در سایه آن بستری مناسب برای بهره‌گیری از تجربه‌های ارزشمند و دانش بومی نخبگان و کارشناسان علوم پلیسی در کشورمان ساخت. بدیهی است اندیشمندان، خبرگان و کارشناسان امور پلیسی داخلی می‌توانند با تلفیق همگن تجربه‌های خود با علوم و تجربه‌های کارشناسان علوم پلیسی دیگر کشورها موجب پیشبرد دانش پلیسی در کشور شوند. امید است با نشر آثار تألیفی از این دست، گامی هرچند کوچک در این مسیر بلند برداریم و نویسندگان، محققان، کارشناسان و استادان را برانگیزانیم تا تجربه‌ها و توان علمی خود را به رشته تحریر در آورند و اشاعه دهند.

انتشارات دانشگاه علوم انتظامی امین

فهرست مطالب

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
۱۵	مقدمه
۱۷	فصل نخست: کلیات
۱۷-۱-۱	۱- مفاهیم و اصطلاحات مرزی
۱۷-۱-۱-۱	۱-۱-۱. مرز
۱۷-۱-۱-۲	۲-۱-۱. مرز تحمیلی
۱۸-۱-۱-۳	۳-۱-۱. عمق نوار مرزی
۱۸-۱-۱-۴	۴-۱-۱. رودخانه‌های مرزی
۱۸-۱-۱-۵	۵-۱-۱. خط تالوگ
۱۹-۱-۱-۶	۶-۱-۱. خط مبدأ
۱۹-۱-۱-۷	۷-۱-۱. دریای سرزمینی
۱۹-۱-۱-۸	۸-۱-۱. علامت‌های مرزی
۱۹-۱-۱-۹	۹-۱-۱. دروازه مجاور مرزی
۱۹-۱-۱-۱۰	۱۰-۱-۱. بازارچه مرزی
۱۹-۱-۱-۱۱	۱۱-۱-۱. مرزبان
۲۰-۱-۱-۱۲	۱۲-۱-۱. مرزدار
۲۰-۱-۱-۱۳	۱۳-۱-۱. مرزنشین
۲۰-۱-۱-۱۴	۱۴-۱-۱. اصول و مبانی مرتبط با مرز و مرزبانی
۲۰-۱-۱-۱۵	۱۵-۱-۱. ضرورت و اهمیت مرزبانی
۲۲-۱-۱-۱۶	۱۶-۱-۱. انواع مرزها از نظر تعیین خط مرزی
۲۲-۱-۱-۱۷	۱۷-۱-۱. انواع مرزها با توجه به پیدایش و تطبیق آنها با گروه‌های قومی و زبانی

- ۱۸-۱-۱. مرزها از نظر شکل هندسی و تأثیر آن در عملیات نظامی ۲۳
- ۱۹-۱-۱. عمده‌ترین علل اختلافات مرزی ۲۴
- ۲۰-۱-۱. تهدیدهای مرزی ۲۵
- ۲۱-۱-۱. منابع و منشأ آسیب‌ها و تهدیدهای مرزی ۲۵
- ۲۲-۱-۱. انواع اختلافات مرزی ۲۶
- ۲۳-۱-۱. اختلافات مکانی ۲۷
- ۲۴-۱-۱. اختلافات عملکردی ۲۷
- ۲۵-۱-۱. اختلافات مرزی ناشی از استفاده مشترک از یک منبع اقتصادی ۲۸
- ۲۶-۱-۱. عوامل مؤثر بر کارکرد امنیتی مرز ۲۸
- ۲-۱. تاریخچه مرزبانی کشور جمهوری اسلامی ایران ۲۹
- ۳-۱. جایگاه مرز و شکل‌گیری مرزهای ایران ۳۲
- ۱-۳-۱. مرز و جایگاه آن در کشورها ۳۲
- ۲-۳-۱. مرز و جهانی‌شدن ۳۳
- ۴-۱. مراحل شکل‌گیری مرزهای ایران ۳۶
- ۱-۴-۱. مرزهای شمال غرب قفقاز ۳۶
- ۲-۴-۱. مرزهای آبی دریای خزر ۳۸
- ۳-۴-۱. مرزهای شمال و شمال شرقی (آسیای مرکزی و ترکمنستان) ۳۹
- ۴-۴-۱. مرزهای شرقی ۴۱
- ۵-۴-۱. مرزهای جنوبی ۴۳
- ۶-۴-۱. مرزهای غربی ۴۴
- ۵-۱. مرزهای مشترک کشور جمهوری اسلامی ایران با کشورهای همسایه ۴۶
- فصل دوم: معاهدات مشترک مرزی با کشورهای همسایه در مرزهای خشکی ۵۱**
- ۱-۲. معاهدات مشترک بین ایران و ترکیه ۵۱
- ۱-۱-۲. عهدنامه، دادیه و تأمینیه میان دولت علیه ایران و جمهوریت ترکیه ۵۱

۲-۱-۲. امنیت منطقه سرحدی و تصفیه حوادث و اختلافاتی که در منطقه مزبور به ظهور می‌رسد.....	۵۳
۲-۱-۳. پروتکل حفاظت، نگهداری، تعمیر، بازرسی، تجدید و نصب مجدد علائم مرزی در سرحدات ایران و ترکیه.....	۶۴
۲-۲. معاهدات مرزی بین ایران و عراق.....	۶۷
۲-۲-۱. عهدنامه مربوط به مرز دولتی و حسن همجواری بین ایران و عراق.....	۶۷
۲-۲-۲. پروتکل راجع به تعیین مرز رودخانه‌ای بین ایران و عراق.....	۶۹
۲-۲-۳. پروتکل مربوط به امنیت در مرز ایران و عراق.....	۷۰
۲-۲-۴. موافقت‌نامه راجع به تعلیف احشام.....	۷۱
۲-۲-۵. قانون موافقت‌نامه بین ایران و عراق راجع به کلانتران مرز.....	۷۱
۲-۳. قرارداد کمیساران سرحدی (مرزبانان) بین ایران و افغانستان.....	۷۸
۲-۴. قراردادهای مرزی بین ایران و پاکستان.....	۸۳
۲-۵. قراردادهای مرزی ایران و شوروی.....	۹۴
۲-۵-۱. عهدنامه انتظامات مرزی ایران و شوروی (مورخ ۱۴ مه ۱۹۵۷).....	۹۴
۲-۶. بررسی تعهدات کشورها در اجرای قراردادهای انتظامات مرزی با کشورهای همسایه.....	۱۱۴
۲-۶-۱. ایران و عراق (۱۹۷۵ الجزایر).....	۱۱۴
فصل سوم: کارکردهای مرز و تأثیر آن بر امنیت مرزها.....	
۳-۱. کارکردهای سیاسی مرز.....	۱۱۹
۳-۲. کارکردهای امنیتی مرز.....	۱۲۰
۳-۳. کارکردهای نظامی مرز.....	۱۲۲
۳-۴. کارکردهای اقتصادی مرز.....	۱۲۳
۳-۵. نظریه‌های امنیتی مرز.....	۱۲۴
۳-۶. رابطه مرز و امنیت.....	۱۲۵
۳-۷. اطلاعات در مرز.....	۱۲۷
۳-۸. اطلاعات رزمی.....	۱۲۸

- ۱۳۰..... ۹-۳. اطلاعات برون‌مرزی
- ۱۳۱..... ۱۰-۳. اطلاعات و عملیات در مرز
- ۱۳۱..... ۱۱-۳. ویژگی‌های گشتی شناسایی و رزمی در کوهستان مرزی
- ۱۳۲..... ۱-۱۱-۳. اقدامات تیم گشتی شناسایی و رزمی در جنگل مرزی
- ۱۳۲..... ۲-۱۱-۳. گشتی شناسایی و رزمی در مناطق باتلاقی مرزی
- ۱۳۲..... ۳-۱۱-۳. ویژگی‌های گشتی شناسایی در عملیات عبور از رودخانه‌های مرزی
- ۱۳۲..... ۴-۱۱-۳. ویژگی‌های گشتی شناسایی و رزمی یگان‌های مرزی در دریا
- ۱۳۲..... ۱۲-۳. طرح جمع‌آوری و پرورش اخبار در مرز
- ۱۳۳..... ۱-۱۲-۳. خبر و تفاوت آن با اطلاعات
- ۱۳۳..... ۲-۱۲-۳. منابع خبر
- ۱۳۳..... ۳-۱۲-۳. عوامل جمع‌آوری خبر
- ۱۳۴..... ۴-۱۲-۳. پردازش اخبار
- ۱۳۴..... ۱۳-۳. حفاظت اطلاعات در مرز
- ۱۳۶..... ۱۴-۳. امنیت اطلاعات
- ۱۳۷..... ۱۵-۳. تعامل مرز و مرزنشین
- ۱۳۹..... ۱۶-۳. استیفای حقوق مرزنشینان
- ۱۳۹..... ۱۷-۳. اصول و آداب دیپلماتیک مرزبان
- ۱۴۰..... ۱۸-۳. حقوق دیپلماتیک
- ۱۴۱..... ۱۹-۳. مذاکرات و گفتگوهای دیپلماتیک
- ۱۴۱..... ۲۰-۳. دعوت‌نامه ملاقات مرزی
- ۱۴۲..... ۱-۲۰-۳. مکاتبات مرزی
- ۱۴۲..... ۲-۲۰-۳. ارسال مکاتبات مرزی
- ۱۴۲..... ۳-۲۰-۳. نزاکت و آداب معاشرت مرزبان و ملاقات‌های مرزی
- ۱۴۳..... ۴-۲۰-۳. بررسی‌های مشترک
- ۱۴۳..... ۵-۲۰-۳. چه افرادی مرزبانان را در ملاقات‌ها همراهی می‌نمایند
- ۱۴۴..... ۲۱-۳. رعایت نکات ضروری در ملاقات‌های مرزی

۲۲-۳. اصول نگارش مرزبان در مرز ۱۴۴

فصل چهارم: مدیریت و کنترل مرزها ۱۴۷

۱-۴. آئین نامه مرزبانی کشور ایران ۱۴۷

۲-۴. خصایص مرزبانان ۱۴۸

۳-۴. وظایف و صلاحیت مرزبانان، جانشینان، معاونین ۱۵۰

۴-۴. وظایف اداری مرزبانان ۱۶۰

۵-۴. حوادث طبیعی در مرز ۱۶۵

۶-۴. عابران غیرمجاز ۱۶۶

۷-۴. ورود اقامت مجاز در قلمرو ایران ۱۶۷

۷-۴. ورود و اقامت اتباع بیگانه در ایران ۱۶۷

۸-۴. تبعات منفی ورود و اقامت غیرمجاز اتباع بیگانه در ایران ۱۶۸

۱-۸-۴. قوانین مرتبط با تابعیت ۱۶۸

۲-۸-۴. ازدواج ۱۶۹

۳-۸-۴. اشتغال ۱۶۹

۹-۴. راه کارهای مقابله با ورود و اقامت غیرمجاز بیگانگان ۱۷۰

۱۰-۴. جرائم و تخلفات مرزی ۱۷۰

۱-۱۰-۴. راه کارهای مقابله و کاهش جرائم و تخلفات مرزی در دریا ۱۷۲

۲-۱۰-۴. برشماری جرائم و تخلفات دریایی ۱۷۳

۱۱-۴. مستندسازی حوادث مرزی ۱۷۸

فصل پنجم: انسداد فیزیکی و کنترل الکترونیکی مرزها ۱۸۱

۱-۵. کنترل سنتی مرز ۱۸۱

۱-۱-۵. دیوار بتنی ۱۸۱

۲-۱-۵. سیم خاردار ۱۸۲

۳-۱-۵. حفر کانال و خاک ریز (دژ) ۱۸۲

- ۱۸۳..... ۴-۱-۵. راه‌های مرزی
- ۱۸۳..... ۲-۵. ایجاد برجک و پاسگاه
- ۱۸۵..... ۳-۵. معایب و محاسن کنترل سنتی مرز
- ۱۸۵..... ۱-۳-۵. محاسن
- ۱۸۶..... ۲-۳-۵. ضعف‌ها، اشکالات و معایب طرح‌های انسداد مرزی
- ۱۸۷..... ۳-۳-۵. دوربین‌ها
- ۱۸۸..... ۴-۵. شرایط سکوها‌های سامانه مراقبت الکترواپتیکی
- ۱۸۸..... ۱-۴-۵. سکوها‌های متحرک (شیلتر)
- ۱۸۸..... ۲-۴-۵. سکوها‌های ثابت
- ۱۸۸..... ۳-۴-۵. سامانه مراقبت اپتیکی قابل حمل و نقل
- ۱۸۹..... ۵-۵. شبکه کنترل الکترونیکی
- ۱۹۰..... ۶-۵. کاربرد پهبادها (پرنده‌های بدون سرنشین) و بالن‌ها در مأموریت‌های گشت و انسداد مرزی
- ۱۹۲..... ۱-۶-۵. بالن‌ها
- ۱۹۲..... ۲-۶-۵. انواع بالن
- ۱۹۳..... ۷-۵. سیستم‌های ماهواره‌ای
- ۱۹۳..... ۱-۷-۵. تلفیق سیستم اطلاعات جغرافیایی و ابزارهای پیشرفته
- ۱۹۴..... ۸-۵. حسگرها
- ۱۹۴..... ۱-۸-۵. قابلیت حسگرها در انسداد الکترونیکی مرزها
- ۱۹۵..... ۲-۸-۵. روش‌های هوشمند کنترل و انسداد مرز با استفاده از حسگرها
- ۱۹۶..... ۹-۵. انواع حسگرهای مغناطیسی
- ۱۹۷..... ۱-۹-۵. مؤلفه‌های مهم در انتخاب یک سیستم کنترل مرزی مناسب
- ۱۹۸..... ۲-۹-۵. معایب و محاسن کنترل الکترونیکی مرز
- ۲۰۱..... فصل ششم: موارد متفرقه در مرزبانی آبی
- ۲۰۱..... ۱-۶. مهارت دریانوردی با شناورهای تندرو

- ۲۰۱-۱-۶. راندن رو به موج ۲۰۱
- ۲۰۲-۱-۶. سرعت خود را با امواج تطبیق دهید ۲۰۲
- ۲۰۳-۱-۶. پرهیز از شکستن قله‌های موج‌ها ۲۰۳
- ۲۰۳-۱-۶. راندن پهلو به موج ۲۰۳
- ۲۰۴-۱-۶. تطبیق سرعت با امواج در حرکت بغل به موج ۲۰۴
- ۲۰۴-۱-۶. راندن قایق پشت به موج ۲۰۴
- ۲۰۵-۱-۶. ناوبری در شب و مه ۲۰۵
- ۲۰۵-۱-۶. شرایط اضطراری در شناورهای تندرو ۲۰۵
- ۲۰۶-۱-۶. یدک کردن ۲۰۶
- ۲-۶. مأموریت و شرح وظایف دریابانی در آب‌های تحت حاکمیت (داخلی، سرزمینی، نظارت، انحصاری، اقتصادی) ۲۰۷
- ۲۰۷-۱-۶. آب‌های داخلی ۲۰۷
- ۲۰۸-۲-۶. آب‌های سرزمینی ۲۰۸
- ۲۱۰-۲-۶. منطقه نظارت یا مجاور ۲۱۰
- ۳-۶. احکام دریانوردی برای کارکنان شناورهای دریابانی ۲۱۰
- ۲۱۰-۱-۳-۶. مقدمه ۲۱۰
- ۲۱۰-۲-۳-۶. احکام دریانوردی برای کارکنان شناورهای دریابانی ۲۱۰
- ۲۱۱-۳-۳-۶. احکام وضو ۲۱۱
- ۲۱۲-۳-۳-۶. احکام غسل ۲۱۲
- ۲۱۲-۳-۳-۶. اوقات نماز ۲۱۲
- ۲۱۲-۳-۳-۶. پیدا کردن قبله در دریا ۲۱۲
- ۲۱۳-۳-۳-۶. نماز خواندن در کشتی ۲۱۳
- ۲۱۴-۳-۳-۶. احکام روزه دریانوردان ۲۱۴
- ۴-۶. مرزهای دریایی و روش تعیین آنها ۲۱۵
- ۲۱۵-۱-۴-۶. تعیین مرز دریای بین دو کشور مجاور ۲۱۵
- ۲۱۶-۲-۴-۶. تحدید حدود مناطق برون ساحلی بین دولت‌ها ۲۱۶

- ۵-۶. موادی از قانون دریایی ایران..... ۲۱۸
- ۷-۶. موارد استثنای عبور بی‌ضرر از آب‌های سرزمینی جمهوری اسلامی ایران ۲۲۲
- ۱-۷-۶. مسئولیت رسیدگی به مسائل مرزهای دریایی ۲۲۴
- ۲-۷-۶. وضعیت آب‌های بین‌جزایر بر اساس قانون دریایی ایران مصوب سال ۷۲..... ۲۲۴
- ۸-۶. تعریف کنوانسیون ۱۹۵۸ ژنو از دریای آزاد ۲۲۶
- ۱-۸-۶. وظایف سازمان بنادر و دریانوردی در خصوص شناورها و دریانوردان ۲۲۷
- ۲-۸-۶. طبقه‌بندی اشخاص دریایی ۲۲۷
- ۳-۸-۶. اشیاء مفروقه در آب‌های ایران ۲۳۰
- منابع ۲۳۳